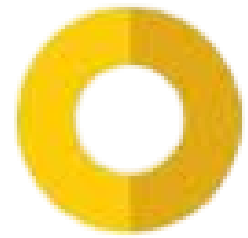
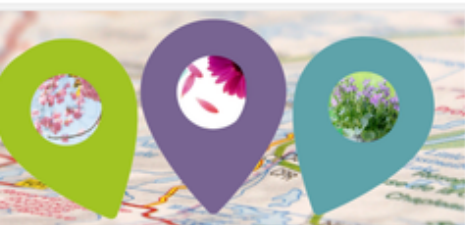

albert
schweitzer

Zinvol.
centrum voor
levensvragen

Vindplaats zingeving

drs Beatrijs Hofland
geestelijk verzorger

Workshop Zingeving in de palliatieve zorg
Soon 2025

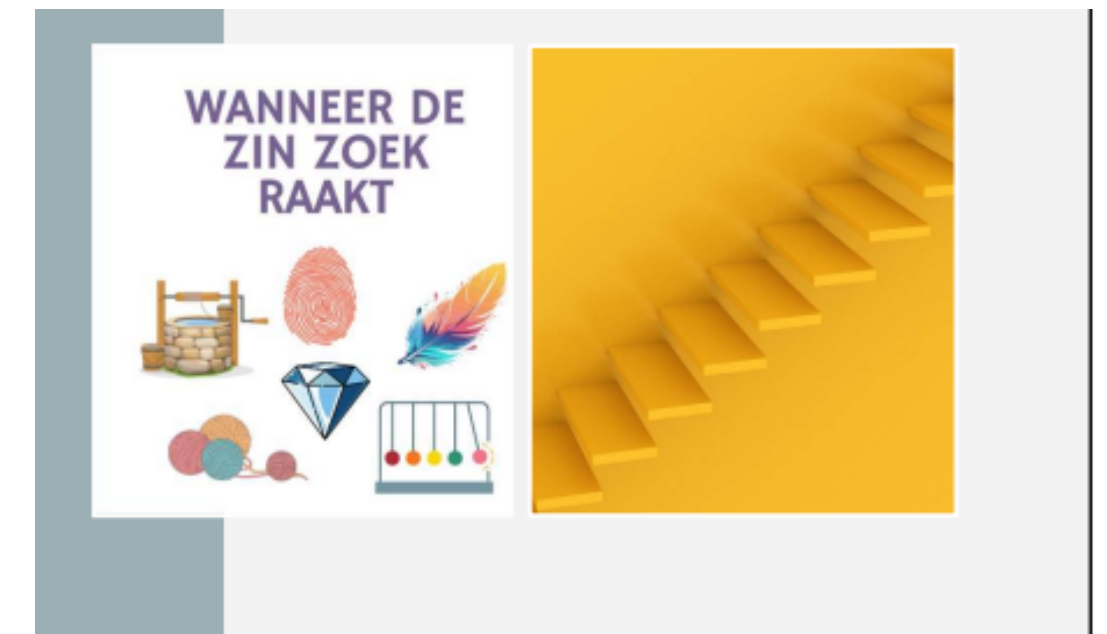
Spiritueel voetenvegen

Inhoud

Spirituele competentie ontwikkelen: Vier-zin model

1. Zinzoeken: leren signaleren.
2. Zin maken: ingaan op wat je signaleert: 3 vragen, EHBZV
3. Zinvinden: Diamantmodel, Luisteren in lagen
4. Zingeven: Hoop, Doorverwijzen: inzet Geestelijke verzorging en psychologie/maatschappelijk werk

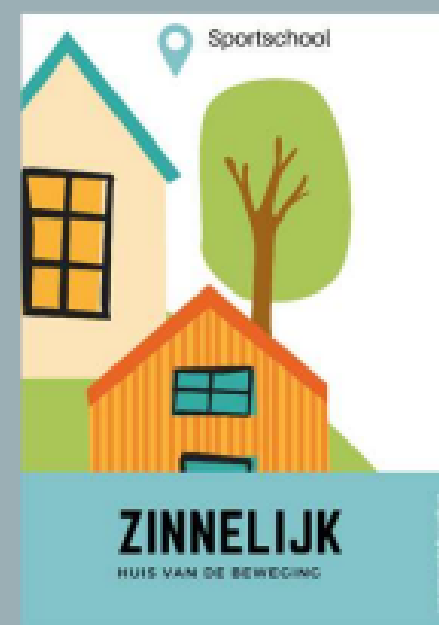
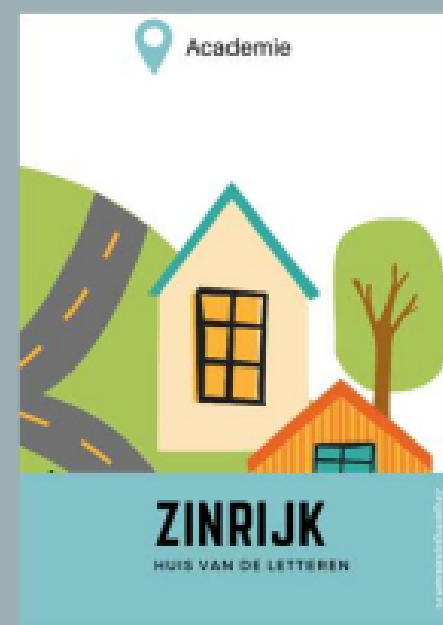
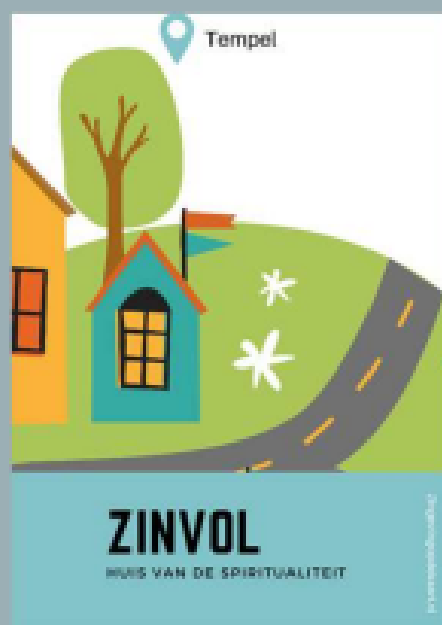

Zingeving in de
praktijk: volautomaat of
handwerk?

Vier Zienswijzen van René Gude

:Alledaagse zin (daily meaning)

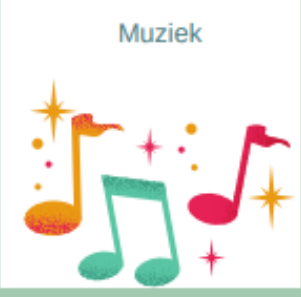
Van betekenis zijn (connection)

Ultieme zin (existential meaning)

*Baumeister, R.F. 1991

*Gude, R. 2017

*Park, C.L., 2017

Zinbronnen

Herkennen
levensvragen = duiden
zingevingaspecten van
ziek zijn

Waarom overkomt mij dit?

Wat is het goede doen in deze situatie?

Wat heeft mijn leven voor zin?

Ben ik anderen niet alleen maar tot last?

Waar put ik kracht uit?

Waarom heeft God (Allah) mij in de
steek gelaten?

Meest waargenomen zingevingsvragen

- Levensende (invulling hiervan)
- God (lijden/rol van God/goddelijke hierin)
- Attributies (waarom ik/schuld en rechtvaardigheidsvragen)
- Relaties met belangrijke anderen

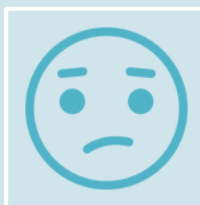
3 vragen

- wat houdt u in het bijzonder bezig op dit moment?

- aan wat of wie had u steun in eerdere situaties?

- wie zou u op dit moment graag bij u willen hebben ter ondersteuning

*verkenningvragen van het Mount Vernon Cancer Network (MVCN)

Eerste hulp bij zinverlies

Existentiële ervaringen en zingeving (Jacobs, 2020)

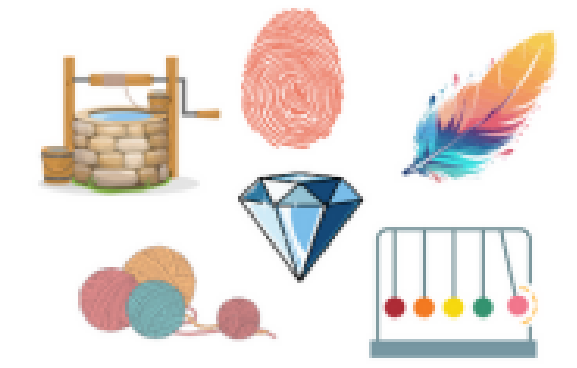
The propeller; a model of existential/spiritual strength approaches (Haufe et al., 2020).

VINDPLAATSZINGEVING.NL

Eerste hulp bij zinverlies

WANNEER DE ZIN ZOEK RAAKT

IDENTITEIT

Wat: identiteit versterken, behoud van initiatief, keuzemogelijkheden ervaren, eigen activiteiten voortzetten, rollen

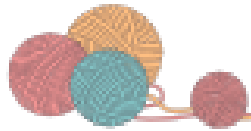
Hoe: initiatieven ondersteunen, vaardigheden uit verleden aanboren.

KRACHTBRONNEN

Wat: dagelijkse zingeving versterken. Dagelijkse routines en activiteiten volhouden geeft gevoel dat het leven doorgaat, dat niet alles verloren is

Hoe: vragen naar dagelijkse activiteiten en routines, helpen met deze mogelijk te maken

VERBINDING

Wat: verbinding herstellen of verstevigen, blijkt belangrijkste element te zijn als tegengif tegen zinverlies en tegen existentiële eenzaamheid en mogelijke traumatisering door ziekte ervaringen.

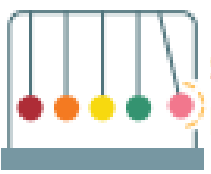
Hoe: naasten betrekken,, verbinden met traditie/God/hogere/natuur/kunst

INNERLIJKE RUIMTE

Wat: open houding voor patiënt, zorgverlener, naaste, ruimte bieden voor diepere emoties en spanningsvelden

Hoe: herkennen thema's ahv spanningsvelden Ars Moriendi model Leget

SPIRITUELE NALATENSCHAP

Wat: nalatenschap (spirituele) verkennen en benoemen.

Hoe: vragen naar waar iemand trots op is, kunnen ontvangen en geven van zorg kinderen/kleinkinderen/belangrijke naasten betrekken

bronnen: M. Haufe (2020) en Leget (2007) opvraagbaar bij vindplaatszingeving.nl

Diamantmodel

DIAMANTMODEL GESPREKSKAART

.....
5 stappen naar innerlijke ruimte*

Doen en laten

Hoe ga ik om met wat me overkomt?
Moet je alles doen wat mogelijk is?
Wat moet je doen? Wat moet je laten?
Is het verstandig om alle behandelingen aan te grijpen? Of kun je beter aanvaarden dat het leven eindig is. Wil je nog van heel veel mensen afscheid nemen?

Herinneren en vergeten

Hoe kijk ik terug op mijn leven?
Mooie herinneringen kunnen kracht geven. Er kunnen ook heftige herinneringen zijn die je het liefst wegstopt of vergeet. Wat is voor jou belangrijk om vast te houden en hoe doe je dat? Zijn er nog dingen om recht te zetten?

Vasthouden en loslaten

Hoe ga ik om met de mensen om mij heen? Waar vind je houvast als je moet loslaten? Wanneer moet je loslaten? En hoe gaat dat, het leven loslaten? Waar hoop je op?

Beloven en weten

Wat staat me te wachten? Waar mag ik op hopen? Op wie kan ik vertrouwen? Waar vind ik zekerheid? Waar geloof ik in? Welke grote vragen heb ik nog?

Ik en de ander -vertel je levensverhaal-

Hoe je tegen jezelf aankijkt, wordt grotendeels bepaald door wat je hebt meegemaakt in je leven. Je rol en relatie tot de mensen in je omgeving verandert als je dichtbij de dood staat. Wie is jou tot steun (geweest) en wie ben jij zelf tot steun? Wat vind ik belangrijk om nog te doen in de tijd die er nog is? Wie kunnen me helpen om beslissingen te nemen?

Bron: Carlo Leggeri/ Diamantmodel/ uit: Palliaweb/ Boekje-In-gesprek-over-levensvragen-autochtoon-2022.pdf
Vindplaatszingeving.nl 2025

*5 spanningsvelden: het diamantmodel of ars moriendi-model van Carlo Leggeri in oorsprong: Van levenskunst tot stervenskunst, 2008

Luisteren in lagen

1

-Feiten -

feitelijke uitspraak: 'dit is er
gebeurd/dit is er nu...'

2

-Emoties -

gevoelens: 'ik voel me...'

3

Biografie

sociale identiteit: 'ik was/ ben iemand
die...'

4

Zingeving - spiritualiteit-

zonder dit is er/voel ik me/ben ik....
of: zo belangrijk is dit voor me...

In elk verhaal zijn alle lagen verweven!

Luisteren in lagen

Hoop

Omgaan met hoop

IN DE PALLIATIEVE FASE

..

NIEUW PERSPECTIEF

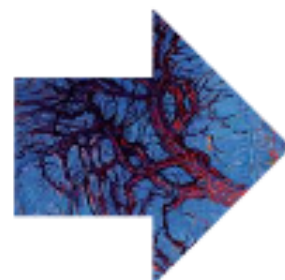
Omgaan met hoop – Richtlijnen Palliatieve zorg (palliaweb.nl) en Olsman E (2016)

3 Casussen

1. Ik hoop dat ik volgende week nog de verjaardag van mijn kleinzoon kan vieren [vrouw van 83, terminale fase]
2. Ik hoop dat ik dit jaar rond 4 mei me eens niet zo teneergeslagen voel [man van 94, oorlog meegemaakt]
3. Ik hoop dat u me een spuitje geeft als ik echt niet meer kan [vrouw van 86, beginnende dementie]

3 Benaderingen

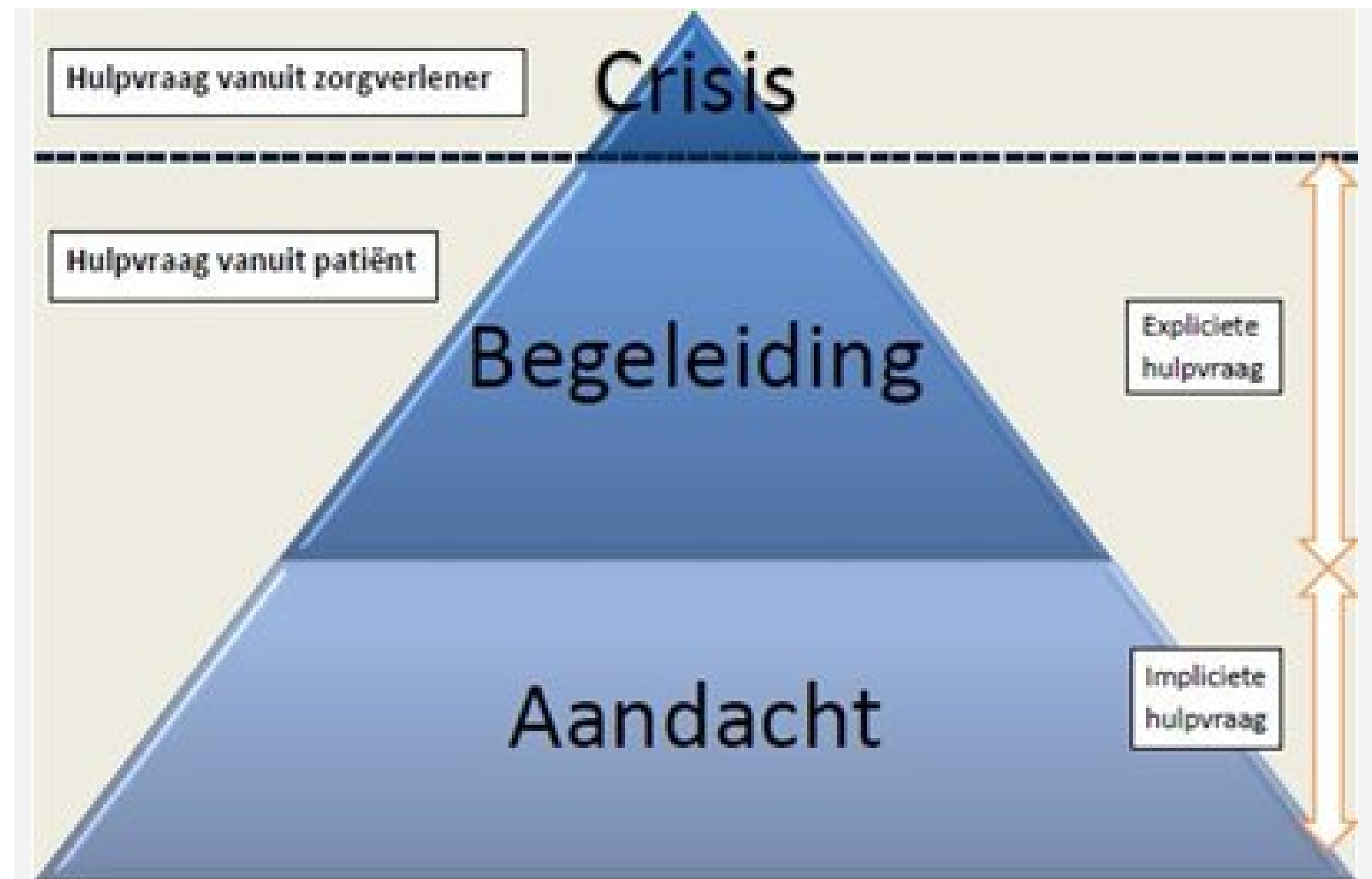

.....

.....

.....

Doorverwijzen Abc model

Wanneer schakel ik aanvullende ondersteuning in?

Wat zie of merk ik aan de patiënt en/of naasten?

Afhankelijk
Agressief
Angstig
Apathisch

Bezorgd
Boos
Eenzaam
Onzeker

Passief
Sombor
Stil
Teleurgesteld

Teruggetrokken
Verdrietig
Verward
Wanhopig

Bespreek wat je ziet bij de patiënt en/of naasten
Vraag door om erachter te komen wat er aan de hand is*

GEESTELIJKE VERZORGING

1. Omgaan met ziekte, beperking en verlies in relatie tot het eigen levensverhaal.
2. Waarde, zin en betekenis.
3. Nadenken over het leven en/of de dood.
4. Waarom-vragen.
5. Morele keuzes /dilemma.

MEDISCH MAATSCHAPPELIJK WERK

1. Omgaan met ziekte, beperking, rouw en verlies in relatie tot het functioneren.
2. Verlies van grip/controle.
3. Praktische problemen.
4. Zorgen om familie/naasten (vermoeden) huiselijk geweld.
5. Moeizame communicatie patiënt en zorgverlener.

PSYCHIATRISCHE CONSULTATIE

6. Depressie.
7. Suicidaliteit/Poging suicide
8. Angststoornissen.
9. Verwardheid of delier. bij patiënt onder de 65 jaar.
10. Eerder al bekend met psychiatrie in afgelopen jaar en bij behoefte van patiënt.

Wat doet een geestelijk verzorger?

[Watch my Powtoon:](#)
[Q&A: Van zorgvragen tot levensvragen](#)

VERWEVEN LEVEN

Zicht op zingeving

Hoe

Helderheid in levensthema's

Herijken van centrale waarden

Wat

Serie individuele gesprekken over verlies- en rouwervaringen.
-Scholing over thema rouw en verlies

Waarom

Verweven van verlieservaringen in het leven dragen bij aan het herstellen en versterken van identiteit, zingeving en autonomie cliënt en systeem

Doelgroep

-Cliënten die te maken hebben met rouw- of verlieservaringen
-zorgmedewerkers
-vrijwilligers
-mantelzorgers

Wie

Het leven kan zo mooi zijn maar soms is het niet

[man, 93 jaar, sterfbed]

Project: zicht op zingeving

ZINGEVING

Vindplaatszingeving.nl

BRONNEN VAN ZIN

Zicht op zingeving

Hoe

In kaart brengen van eigen krachtbronnen

Mobiliseren zingevende bronnen

Wat

Serie individuele gesprekken over bronnen van zingeving.
-Groepsbijeenkomsten
-Vieringen
-Rituelen

Waarom

Verkennen en inzetten van zingevende bronnen leidt tot het versterken van welzijn, identiteit en autonomie

Doelgroep

-Cliënten met zingevings- en levensvragen

Wie

Ik doe aan alle activiteiten mee. En toch voel ik me eenzaam

[Vrouw, 82 jaar, grote sociale kring]

Project: zicht op zingeving

ZINGEVING

Vindplaatszingeving.nl

Innerlijke RUIMTE

Zicht op zingeving

Hoe

Ordenen van spirituele/existentiele thema's in palliatieve fase

Wat

Serie individuele gesprekken over afscheid aan de hand van het ars moriendi-model (diamantmodel van Carlo Leget).
-Scholing en training zorgmedewerkers in kader van zorg voor de zorgenden

Waarom

Verkennen van de thematiek creëert rust en ruimte om op de eigen manier afscheid te kunnen nemen. Beproeft concept in palliatieve zorg

Wie

Voor mij is het leven klaar. Maar ik wil mijn kinderen daar niet mee belasten

[vrouw, 89 jaar, aan een chemo, longziekte]

Project: zicht op zingeving

ZINGEVING

Vindplaatszingeving.nl

Moreel KOMPAS

Zicht op zingeving

Hoe

Ethische reflectie

Consultatie

Moreel beraad

Wat

Ethische vraagstukken en casuïstiek behandelen in moreel beraad, in ethische reflectie-gesprekken en d.m.v consultatie.

Waarom

Regelmatig stil staan bevordert de deskundigheid, geeft richting aan keuzes en vermindert (kans op) morele stress

Doelgroep

-Zorgmedewerkers
-Directie/management

Wie

Moet je doorgaan met behandelen als iemand zo overduidelijk het niet gaat redden? De familie vond van wel. Ik lig er nog wakker van dat we moesten besluiten te stoppen met beademen.

[zorgmedewerker in een ziekenhuis]

Project: zicht op zingeving

ZINGEVING

Vindplaatszingeving.nl

HUIS VAN ZIN

Zicht op zingeving

Hoe

Gesprekken over jouw eigen huis van zin.

Wat

Wat vind jij zinvol? Hoe kun je met compassie werken?
Voor de organisatie: waar zijn de vindplaatsen van zin?

Waarom

Werken aan zingeving leidt tot

Doelgroep

-Zorgmedewerkers

Wie

Ik werk heel graag in de zorg. Maar soms kost het me zoveel. Wie zorgt er voor mij?

zorgmedewerker op een verpleegafdeling

Project: zicht op zingeving

ZINGEVING

Vindplaatszingeving.nl

Zorgen na trauma

```
graph TD; A[Wat ligt als een steen op je maag?] --> B[Wat kleeft aan je?]; B --> C[Waar wil je troost voor?]; C --> D[Waar wil je licht op laten schijnen?]; D --> E[Wat draagt je?]; E --> F[Wat ligt als een steen op je maag?];
```

Wat ligt als een steen op je maag?

Wat kleeft aan je?

Waar wil je troost voor?

Waar wil je licht op laten schijnen?

Wat draagt je?

AFSCHIED NEMEN

in buitengewone situaties

Voer af

Spreek voor de ritueel een tijdje af met de verzorgenden/geestelijk verzorger op de plek waar uier naaste nu is en met andere familie en vrienden thuis. Bekijk of videobellen kan en mag. Zoek passende teksten en muziek uit.*

Heilig plekje

Richt een hoekje in op tafel met belangrijke voorwerpen: foto, kaarsje, teksten, muziek(boxje), bloemetje, belangrijke persoonlijke spulletjes

Kaarsje aansteken

Steek een kaarsje aan en noem de (geboorte)naam van de stervende

Herinneringen

Deel met elkaar de goede herinneringen het verdriet en de dankbaarheid en alles wat je nog tegen elkaar wilt zeggen

VINDPLAATSZINGEVING.NL

40

Golfbrekers

Onderweg naar Pasen
2023

Maart

5

COMPASSIE IS EEN PRAKTISCH
VERWORVEN VAARDIGHEID, ZOALS
DANSEN. JE MOET HET DOEN EN
ELKE DAG IJVERIG OEFENEN.
KAREN AMSTRONG

f een:
unt.
eg. Punt.

”

DOE DE

Symbolische persoonlijkheid

DOE DE 360°

Symbolische betekenis van persoonlijke voorwerpen

WAT JAMMER DAT MIJN MOEDER NIET MEE KON

WAT GOED DAT JE ALLEEN BENT GEKOMEN

Sociale relaties

MIJN VADER SPREEKT
GEEN NEDERLANDS
DUS VERTEL ALLES
MAAR AAN MIJ

Sociale
verhoudingen

“Gun jezelf een: Genoegpunt.
Je doet genoeg. Punt.”

onderweggenooipunt.nl

Levensboom

Wat is uw mooiste herinnering?

Waar bent u dankbaar voor?

Waar bent u trots op?

onelineer:

Wat is u overkomen?

Psychologie: Geestelijke verzorging:

...kent het voor u,
...is overkomen?

ACT

Bravis
ziekenhuis

Met gepaste stilte

presenteren wij de nieuwe website van Bravis Rustpunt

Hoe aan
ben jij e
voor jez

ALS IK NIET MEER BETER WORD...

A golden tree illustration with many leaves, some of which are falling, symbolizing change or loss. The tree is stylized with a thick trunk and many branches, each bearing several leaves. Some leaves are shown in mid-air, falling from the branches. The entire illustration is enclosed within a thin golden rectangular border.

The image is a podcast cover for 'Vindplaats Zingeving'. It has a blue background with a large white circle in the center. Inside the circle is a photograph of a woman with long brown hair, smiling, wearing a blue top. To the left of the circle is a smaller circle containing a photograph of a coastal scene with a wooden pier extending into the water under a blue sky. The word 'PODCAST' is written in large white letters at the top. Below it, 'EPISODE #1' is written in white on a blue banner. At the bottom, 'VINDPLAATS ZINGEVING' is written in white on a blue banner.

A composite image showing a hospital corridor. The left side is a photograph of a hallway with purple walls, a clock, and people in white uniforms. The right side is a close-up of a white surface with several purple flowers and petals overlaid on it. The text 'Vin@plants2' is visible in the bottom center of the image.

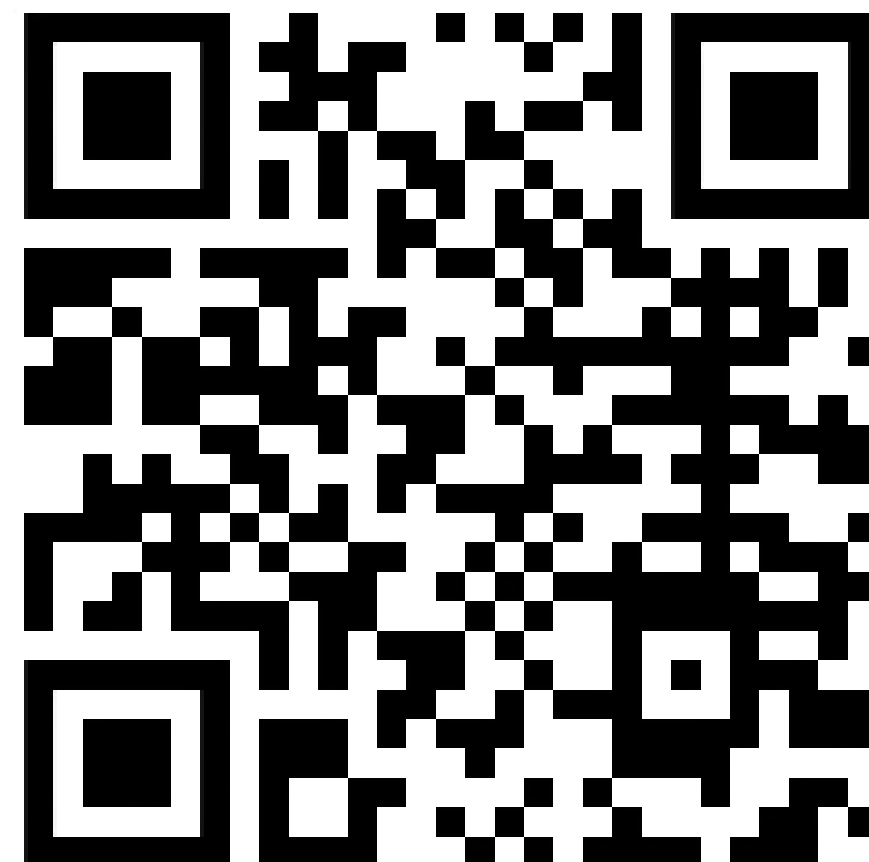
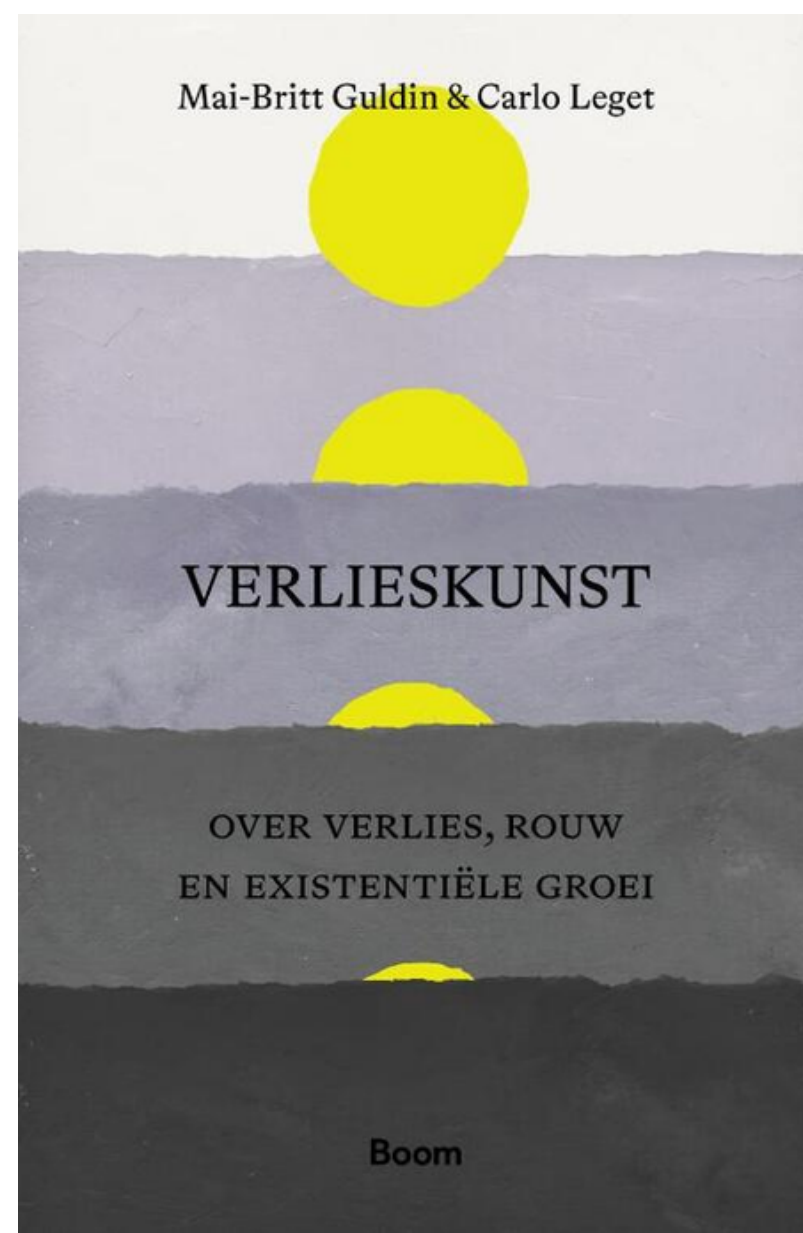
Vindplaats compassie

Zeg tegen

onthoud

Het hoe
beter. H
goed.

Vindplaatszingeving.nl